

कृषकको लागि तथ्य पत्र

नं. ०७ ज्येष्ठ २०७९

कांक्रा, फर्सी समुहको फल कुहाउने किंवा

परिचय :

कांक्रा, फर्सी, लौका, करेला समुहका तरकारी बालीहरुमा लाग्ने फल कुहाउने औँसा (*Bactrocera cucurbitae*) ले फलको कलिलै अवस्थाबाट क्षति गर्न सक्छ। कलिला फलमा धेरै लाग्ने यो फिङ्गा तराई जस्तो भेगमा फाल्गुन/चैत्र देखि वैशाख/जेष्ठ सम्म र मध्य पहाडको वातावरणमा वैशाख जेष्ठ देखि साउन भदौ सम्म सताउने गर्दछ। यो कीराको प्रकोपले कम्तीमा पनि ५० % सम्म फलहरु नष्ट पार्छ।

पहिचान, अनुगमन तथा क्षतिको प्रकार :

- » पिठ्युँमा पहुँलो दागहरु र पेटमा काला पाटाहरु भएका रातो खैरो वयस्क फिङ्गा जसको पोथीको पेटको अन्तिम भागमा तीखो फूल पार्ने अंग हुन्छ (चित्र नं १)।
- » फलमा घोचेर भित्रपट्टि पारेको फूलबाट मसिना औँसाहरु (चित्र नं २) निस्कन्छन् जसले फलभित्र पसेर खान लाग्छन् जसको कारण फल कुहिन्छ।
- » यस फिङ्गाले अचल अवस्था (प्युपा) माटोमुनी करिब १० से.मी. गहिराइमा गई सपुरा गर्दछ र माटोबाटै वयस्क भएर निस्कन्छ (चित्र नं ३)।
- » फलका साथै फुल र चिचिलालाई पनि यस फिङ्गाले आक्रमण गरि फुल र चिचिला भर्न थाल्दछ।
- » क्षतिग्रस्त फल वा फुल औँसाका कारण कुहिएर भुइमा भर्ने (चित्र नं ४) वा कुहिएको भागबाट पुष्ट भएको औँसा मात्र पनि भर्न सक्ने।

ल्यवस्थापन :

- » भरेका फुल, चिचिला र कुहिएका फलहरु जम्मा गरि खाल्डो खनि विषादीसंग मिसाइ पुरिदिने।
- » हिउँदमा गहिरो गरी जोत्दा यस फिङ्गाको अचल अवस्थामा रहेका प्युपालाई नष्ट गर्न सकिने।
- » भाले फिङ्गालाई आकर्षण गर्ने पासो जस्तै Cue lure / Malathion को मिश्रण प्रयोग गरि भाले फिङ्गा नष्ट गर्न सकिन्छ। फेरोमोन ट्रयाप ५ वटा प्रति रोपनीको दरले राख्ने।
- » चाहाराको रूपमा पाकेको पहुँलो फर्सिलाई मसिना टुक्रा वा प्रोटीन मिश्रणलाई बाली लगाइएको ठाउँ ठाउँमा मालाथियन विषादीको भोल हालेर कीरा मार्न सकिने।
- » इस्ट प्रोटीन वा सख्खर, मालाथियन (५०%) भोल र पानीको मिश्रणबाट बनेको विषयुक्त चारा कांक्रा फर्सी लगाएको जमिनमा बीचबीचमा छर्नुपर्ने।
- » सम्भव भएसम्म चिचिला लाग्नसाथ चिचिलालाई पत्रिका वा कपडाले फल तुलो हुदाँ सम्म ढाकिने गरि छोप्ने वा फल सानो हुदाँ टिप्ने बानी गर्ने।

चित्र नं. १: फल कुहाउने वयस्क पोथि फिङ्गा
श्रोत: <https://www.plantwise.org>

चित्र नं. २: फलबाट निस्केका मसिना औँसाहरु
श्रोत: <https://www.plantwise.org/knowledgebank/factsheetforfarmers>

चित्र नं. ३: माटोमा रहेको फिङ्गाको अचल अवस्था (प्युपा)
श्रोत: <https://www.kalliergeia.com>

चित्र नं. ४: कुहिएको फर्सीका फलहरु
श्रोत: <https://infonet-biovision.org/PlantHealth/Pests/Fruit-flies>

तयारकर्ता:
वितेक सुनार
बाली संरक्षण अधिकृत

नेपाल सरकार
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय
कृषि विभाग
केन्द्रीय कृषि प्रयोगशाला
हरिहरमवन, ललितपुर

सम्पादन:
राजिवदास राजभण्डारी
वरिष्ठ बाली संरक्षण अधिकृत